

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/97/2018
Identifikačné číslo spisu: 1016200100
Dátum vydania rozhodnutia: 27.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1016200100.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: JUDr. X. S., nar.: XX.XX.XXXX, bytom: T. XX, XXX XX A., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom: Ul. 29. augusta 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 58595-2/2015-BA zo dňa 27.11.2015, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6S/12/2016 - 134 zo dňa 19. apríla 2018, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .
- II. Žalovaná n e m á n á r o k na náhradu trov kasačného konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 6S/12/2016 - 134 zo dňa 19.04.2018 zamietol žalobu žalobcu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 58595-2/2015-BA zo dňa 27.11.2015, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava č. 702-0282005115-GC26/15 zo dňa 21.05.2015. Prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava nevyhovela žiadosti žalobcu o vrátenie poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poisteného do rezervného fondu solidarity, ktoré žalobca vyplatil za obdobie august 2006 - december 2006 a za obdobie január 2007 - február 2008.

2. Prejednávanou otázkou na krajskom súde bolo, či žalobcovi v dôsledku zmeny formy výkonu advokácie podľa § 12 ods. 1 písm. e) zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení účinnom v rozhodnom čase (ďalej len „zákon o advokácii“) zanikla povinnosť platiť sociálne poistenie v zmysle § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, keď počnúc dňom 08.08.2006 začal vykonávať advokátsku činnosť ako spoločník a konateľ v spoločnosti s ručením obmedzeným a ukončil pôsobenie samostatného advokáta. Krajský súd právnym posúdením ustanovenia § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení a ustanovenia § 21 zákona o sociálnom poistení dospel k záveru, že v danom prípade nenastali zákonom taxatívne vymedzené skutočnosti

rozhodujúce pre zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia. Podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení je SZČO osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu. Právna úprava sa vzťahuje aj na advokátov, pretože nie sú oprávnení vykonávať advokátsku činnosť bez oprávnenia. Existencia oprávnenia je podmienená zápisom osoby - advokáta do zoznamu vedeného Slovenskou advokátskou komorou a to až do času, kým nedôjde k jeho vyčiarknutiu. Daná skutočnosť má za následok, že advokát musí byť na účely zákona o sociálnom poistení považovaný za SZČO.

3. Žalobca podal proti rozhodnutiu krajského súdu včasnú kasačnú sťažnosť a to z dôvodu § 440 ods. 1 písm. f) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), t. j. krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva, pretože nereagoval na jeho argument poukazujúci na porušenie procesného postupu zo strany žalovanej tým, že nerozhodla o jeho žiadosti o deregistráciu zo sociálneho poistenia a tak porušila zákonom vyžadovaný procesný postup. Doručenie žiadosti bolo podľa názoru žalobcu rozhodnou skutočnosťou pre zánik jeho postavenia ako SZČO. Druhým dôvodom uvedeným v kasačnej sťažnosti bolo nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP, konkrétne posúdenie ustanovenia § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení a ustanovenia § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení. Žalobca tvrdil, že jeho postavenie SZČO zaniklo podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení a tým i jeho účasť na povinnom sociálnom poistení podľa § 21 zákona o sociálnom poistení. Opätovne poukázal na skutočnosť, že dňa 08.08.2006 zmenil formu výkonu advokácie a začal vykonávať činnosť advokáta ako spoločník a konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným a nebol tak oprávnený vykonávať advokátsku činnosť samostatne. Odvolal sa i na ustanovenie § 9 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii, ktorý upravuje pozastavenie výkonu advokácie. Navrhol kasačnému súdu, aby zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6S/97/2018 - 134 zo dňa 19.04.2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie, prípadne aby rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zruší rozhodnutie žalovanej č. 58595-2/2015-BA a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila a uviedla, že trvá na dôvodoch, pre ktoré nebolo možné vyhovieť žalobcovej žiadosti o vrátenie poistného na sociálne poistenie a príspevok na starobné dôchodkové sporenie. Žalobca bol podľa jej názoru povinný platiť poistné a príspevky aj napriek skutočnosti, že sa dňa 08.08.2006 stal spoločníkom a konateľom spoločnosti Legal Counsels s.r.o. a nemohol tak ďalej vykonávať advokátsku činnosť samostatne. Zmena formy výkonu advokácie nemá za následok zánik postavenia žalobcu ako SZČO a tak mu nemohlo zaniknúť ani povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie. Žalovaná poukázala i na skutočnosť, že žalobcovi v spornom období nebol pozastavený výkon advokácie, ako to predpokladá § 9 zákona o advokácii, na ktorý sa žalobca odvolával. Žalovaná sa stotožnila s právnymi závermi Krajského súdu v Bratislave vyjadrenými v napadnutom rozsudku a navrhla kasačnému súdu, aby potvrdil rozsudok krajského súdu č. k. 6S/97/2018 - 134 zo dňa 19.04.2018 a kasačnú sťažnosť zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

6. Podľa § 145 ods. 1 zákona o sociálnom poistení je Sociálna poisťovňa povinná vrátiť poistné, ktoré bolo zaplatené bez právneho dôvodu, fyzickej osobe alebo právnickej osobe povinnej odvádzať poistné alebo jej právneho nástupcu do 30 dní od:

a) zistenia tejto skutočnosti Sociálnou poisťovňou alebo

b) doručenia písomnej žiadosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby povinnej odvádzať poistné alebo jej právneho nástupcu.

7. Podľa § 134 ods. 2 písm. d) SSP správny súd nie je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach, ak je žalobcom fyzická osoba.

8. Podľa § 202 ods. 2 SSP správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne.

9. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná.

10. Kasačný súd po preskúmaní spisového materiálu dospel k záveru, že kasačné námietky žalobcu nie sú dôvodné. Považuje postup a rozhodnutia správnych orgánov a krajského súdu za súladné so zákonom a s ustálenou rozhodovacou praxou.

11. Z obsahu súdneho a administratívneho spisu mal kasačný súd za preukázané, že sa žalobca dňa 08.08.2006 stal spoločníkom a zároveň konateľom advokátskej kancelárie Legal Counsels, s.r.o., so sídlom: Tallerova 10, 811 02 Bratislava. Žalobca trval na tom, že na základe uvedenej skutočnosti prestal pôsobiť ako advokát - samostatne zárobkovo činná osoba (ďalej len „SZČO“) na účely zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom v rozhodnom čase (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a nie je od neho spravodlivé požadovať odvod poistného. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava žalobcovi rozhodnutím č. 700-0210043407-GC04/07 zo dňa 26.01.2007 predpísala uhradiť poistné na nemocenské poistenie, poistenie na starobné poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, poistné na invalidné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity (ďalej len „poistné“) za mesiace august 2006 až december 2006. Uvedené rozhodnutie bolo potvrdené rozhodnutím žalovanej č. 322-1689-GC-04/2007 zo dňa 17.07.2007, ktoré sa stalo právoplatným dňa 30.07.2007 a vykonateľným dňa 14.08.2007. Následne vydala Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava rozhodnutie č. 700-0210481608-GC04/08 zo dňa 19.03.2008, ktorým predpísala žalobcovi uhradiť poistné za mesiace január 2007 až február 2008. Toto rozhodnutie pobočky potvrdila žalovaná rozhodnutím č. 322-3900-GC-04/2008 zo dňa 31.10.2008, ktoré žalobca napadol žalobou, ktorú zamietol Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 1S 9/2009 - 95 zo dňa 04.11.2010. Voči predmetnému rozsudku krajského súdu sa žalobca odvolal na Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý rozsudkom sp. zn. 9Sžso/16/2011 zo dňa 28.10.2011 potvrdil rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave a v jeho odôvodnení uviedol, že postavenie žalobcu ako SZČO s povinnosťou platiť poistné na sociálne poistenie sa zmenou výkonu formy činnosti nezmenilo. Žalobca predpísané poistné za obe obdobia (t. j. august 2006 - december 2006 a január 2007 - február 2008) na základe uvedených rozhodnutí uhradil.

12. Žiadosťou zo dňa 15.12.2014 žalobca žiadal o vrátenie poistného za obdobie august 2006 až február 2008. Prvostupňový správny orgán rozhodnutím č. 702-0282005115-GC26/15 zo dňa 21.05.2015 žiadosti žalobcu nevyhovel z dôvodu, že právoplatné rozhodnutia sú právne záväzné a spôsobujú právne účinky. Žalobca rozhodnutie napadol odvolaním, ktoré žalovaná zamietla a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava potvrdila rozhodnutím č. 58595-2/2015-BA zo dňa 27.11.2015.

13. Spor, týkajúci sa postavenia žalobcu ako SZČO a z toho plynúca povinnosť plniť sociálne poistenie v období január 2007 až február 2008, bol ukončený právoplatným rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sžso/16/2011 zo dňa 28.10.2011, ktorým potvrdil rozhodnutie krajského súdu o zamietnutí žaloby. Opätovne išlo o právoplatné rozhodnutie o žalobcovej povinnosti odvieť poistné na povinné sociálne poistenie, vyplývajúcej z jeho postavenie SZČO.

14. Žalobca požadoval vrátiť poistné, ktoré na základe vyššie uvedených rozhodnutí uhradil. Uviedol, že došlo k právnej skutočnosti, ktorá spôsobila zánik jeho postavenie ako SZČO a poistné tak uhradil bez existencie právneho dôvodu. Za skutočnosť, zakladajúcu nárok na vrátenie poistného označuje predovšetkým rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 1S/38/2014-39 z 29.05.2014 a nálezy Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 63/2012-52 a II. ÚS 426/2012-53. Uvedeným rozsudkom krajského súdu bolo zrušené rozhodnutie žalovanej z 20.11.2013 vo veci predpísania poistného iba za mesiace marec 2018 až jún 2018 - vychádzajúc z odôvodnenia tohto rozsudku Sociálna poisťovňa rozhodnutím pobočky Bratislava zo dňa 27.03.2015 konanie vo veci predpísania poistného za marec 2018 až jún 2018 zastavila.

15. K plneniu bez právneho dôvodu dochádza tým, že jednému z účastníkov sa dostalo majetkovej hodnoty, ku ktorému v dobe jeho poskytnutia neexistoval žiadny právom stanovený dôvod, akým môže byť napr. dohoda účastníkov, povinnosť vyplývajúca zo zákona, či z rozhodnutia a pod.

16. Právne dôvody na odvod poistného na sociálne poistenie v oboch prípadoch jednoznačne existovali a boli nimi rozhodnutia správnych orgánov a súdov, ktoré nadobudli právoplatnosť a nedošlo k ich zrušeniu. V súvislosti s vyššie uvedeným opisom inštitútu bezdôvodného obohatenia k bezdôvodnému obohateniu na strane žalovanej nedošlo. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava postupovala správne, keď odmietla žalobcovi vrátiť zaplatené sociálne poistenie za obdobie august 2006 - december 2006 a obdobie január 2007 - február 2008 s odôvodnením, že právoplatné rozhodnutie je právne záväzné a spôsobuje právne účinky. Žalobca uhradil poistné za obdobie august 2006 - február 2008 na základe existujúceho právneho dôvodu a v súlade so zákonom. Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje otázky týkajúce sa postavenia žalobcu v rozhodnom období, ako i jeho povinnosť odvádzať poistné po zmene výkonu formy advokátskej činnosti za a uvedené obdobie za právoplatne vyriešené.

17. Pokiaľ sťažovateľ namietal vyššie označené nálezy II. senátu Ústavného súdu SR, kasačný súd poukazuje na skutočnosť, že ústavný súd v rozhodnutiach ostatných senátov zaujal opačné stanoviská a ani jeho plénum neprijalo sťažovateľom tvrdené stanovisko, keď uznesením PLz. 1/2015 zo dňa 04.03.2015 zamietlo návrh II. senátu na zjednotenie odchylných názorov senátov ÚS.

18. Vzhľadom na uvedené dospel kasačný súd k záveru, že kasačnú sťažnosť žalobcu je potrebné podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietnuť.

19. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 a § 168, v spojení s § 467 ods. 1 SSP nepriznal účastníkom náhradu trov tohto konania, keďže žalobca v tomto konaní nebol úspešný a žalovaná právo na náhradu trov v konaní pred správnymi súdmi zásadne neprináleží.

20. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný riadny opravný prostriedok.